

Turistička ponuda Istarske županije

Mihatović, Manuel

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:043159>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-14**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

Manuel Mihatović

Turistička ponuda Istarske županije

Završni rad

Pula, 2024

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

Manuel Mihatović

Turistička ponuda Istarske županije

Završni rad

JMBAG: 0303100562

Studijski smjer: Turizam

Kolegij: Ekonomija doživljaja

Mentor: izv. prof. dr. sc. Aljoša Vitasović

Pula, 2024

Sadržaj

Uvod	1
1. Povijest turizma i razvoj	2
1.1 Analiza aspekata turističkog razvoja	3
2. Turizam u Republici Hrvatskoj	4
2.1 Sociodemografski profil turista	9
2.2 Motivi dolaska u Hrvatsku	11
3. Turizam u Istarskoj županiji	15
3.1 Kulturna baština	16
3.2 Prirodne ljepote	18
3.3 Gastronomska ponuda	18
3.4 Aktivni turizam	19
3.5 Smještaj i infrastruktura	21
3.6 Održivi turizam	22
3.7 SWOT analiza Istarske županije	23
Zaključak	26

Uvod

Ovaj rad istražuje i analizira tematiku turizma te turističke ponude u Istarskoj županiji. Sastoji se od pet poglavlja, uključujući: uvod, povijest turizma i razvoj, turizam u Republici Hrvatskoj, turističku ponudu Istarske županije, i zaključak. Prvo poglavlje, nakon uvoda, nosi naziv „Povijest turizma i razvoj“ i bavi se definiranjem osnovnih pojmova vezanih uz turizam, istražujući putanju njegovog razvoja kroz povijest. U ovom dijelu razrađuje se kako su se koncepti poput turističke destinacije, turista i turističke potrošnje oblikovali do današnjeg dana, uz naglasak na suvremene karakteristike i podjele tih pojmova. Treće poglavlje, pod nazivom „Turizam u Republici Hrvatskoj“, analizira načine na koje turizam kao sektor utječe na gospodarstvo zemlje, kao i sadržaje koji Hrvatsku čine atraktivnom turističkom destinacijom. U četvrtom poglavlju, naslovljenom „Turistička ponuda Istarske županije“, proučava se turistička ponuda i popularne destinacije unutar Istre. Ovdje se koristi SWOT analiza kako bi se istaknuli najposjećeniji dijelovi i sadržaji koji se nude posjetiteljima. Na kraju rada, zaključak sažima sve prethodno navedeno te donosi popis literature koja je korištena u istraživanju. Za izradu završnog rada korištene su metode deskripcije, analize, primjene domaćih i stranih istraživanja o turističkoj ponudi, kao i metode interpretacije i prikupljanja podataka. Istra se ističe kao jedna od najvažnijih turističkih regija Hrvatske i poznata je kao najveći poluotok u zemlji. Autentična je i prepoznatljiva po svojoj kulturnoj baštini i prirodnim ljepotama, a nudi bogatstvo turističkih sadržaja. Ovaj rad ima za cilj analizirati, prikazati i dokazati sve te pretpostavke. Važno je napomenuti da je obalni dio Istre bogat turističkim sadržajem, no unutrašnjost također nudi vrijedne turističke doživljaje. Ruralna područja sve više obogaćuju svoju turističku ponudu, što se očituje u pozitivnim statističkim pokazateljima. Raznolika ponuda smještaja uključuje kampove, hotele, privatni smještaj i apartmane. Suvremenost donosi nove izazove i selektivne oblike turizma koji traže specifične sadržaje i ponude, kao što su kongresni, lovni, nautički, izletnički, sportsko-rekreacijski, ekološki, kulturni i agroturizam. Istra se dijeli na dvije boje: zelenu unutrašnju Istru, poznatu po brežuljkastom reljefu i autentičnoj arhitekturi, te plavu Istru, koja nudi široku lepezu ugostiteljskih, sportskih i zabavnih sadržaja. Tijekom ljetnih mjeseci, obje regije privlače turiste, čime se potkrepljuje značaj turizma za razvoj Istre i cijele Hrvatske, što će biti detaljnije objašnjeno u nastavku rada.

1. Povijest turizma i razvoj

Turizam je putovanje koje nas vodi od jednog mjesta do drugog iz raznih razloga bilo da tražimo odmor, rekreaciju ili poslovne aktivnosti. Ovaj pojam obuhvaća širok spektar aktivnosti, usluga i industrija koje podržavaju naše putničke avanture. U prošlosti, putovanja su se smatrala privilegijom, rezerviranom za bogatije slojeve društva, dok su mnogi ljudi bili spriječeni napustiti svoja lokalna okruženja. No, kroz povijest, turizam je postao pristupačniji, omogućivši sve većem broju ljudi da istražuju svijet oko sebe. Ključni faktori koji su pridonijeli ovoj demokratizaciji turizma uključuju razvoj prometne infrastrukture, rast turističke industrije i ekonomske stabilnosti. Razvoj cesta, željeznica i zračnog prometa učinio je putovanja bržima, lakšima i dostupnijima.¹ Turistička industrija također je doživjela procvat s pojavom raznovrsnih opcija smještaja, od apartmana do hotela i hostela, što je obogatilo turističku ponudu. Ekonomska stabilnost, koja je rezultirala bolje plaćenim poslovima, omogućila je ljudima veće prihode, čime su si mogli priuštiti putovanja u razne dijelove svijeta. Povijesno gledano, putovanja su doživljavala različite promjene. U antičko doba, putovanja su bila povezana s religijskim obredima i kulturnim razmjenama, dok su tijekom srednjeg vijeka postala opasna zbog ratova i bolesti, uz iznimku popularizacije hodočašća. Renesansa je donijela novo uzbuđenje u kulturu putovanja, potičući ljude da istražuju umjetnost i znanost. Kako je vrijeme prolazilo, s razvojem transporta u 18. i 19. stoljeću, putovanja su postala sve popularnija među srednjim slojevima društva, posebno kroz fenomen Grand Tour putovanja. U 20. stoljeću avijacija je revolucionirala turizam, čineći ga bržim i globalnijim, a gospodarski oporavak nakon Drugog svjetskog rata dodatno je potaknuo njegov rast. Važno je napomenuti da je turizam uvijek bio podložan promjenama, a društveni, ekonomski i tehnološki čimbenici neprestano oblikuju njegov razvoj. Tijekom povijesti, pratimo razne tipove putovanja: od povijesnih istraživanja, hodočašća, Grand Tour putovanja, pustolovnih avantura, luksuznih putovanja, do masovnog turizma, ekoturizma, poslovnih putovanja i digitalnog nomadstva. Svaka od ovih vrsta putovanja odražava različite aspekte društvenog, ekološkog, tehnološkog, kulturnog i ekonomskog razvoja kroz povijest, pružajući nam uvid u način na koji smo putovali i istraživali svijet kroz stoljeća.

¹ <https://hr.economy-pedia.com/11031568-tourism-history> - pristupljeno 15.4.2024

1.1 Analiza aspekata turističkog razvoja

Razvoj turizma kroz povijest može se sagledati iz različitih perspektiva koje su ključne za uspjeh turističkog sektora. Ovi aspekti uključuju društveni, ekološki, tehnološki, kulturni i ekonomski razvoj. Važno je istraživati svaki od tih aspekata pojedinačno kako bismo bolje razumjeli kompleksnost i specifičnosti svakog od njih. To olakšava donošenje odluka i razvoj prijedloga koji mogu unaprijediti turističku ponudu u određenim destinacijama ili atrakcijama. Gledajući unatrag, možemo uočiti brojna obilježja i trendove koji su oblikovali današnje turističko tržište, a sve to kroz prizmu povijesnih događaja i njihovog utjecaja na turizam. Društveni aspekt je možda najvažniji, jer potiče interakciju i razmjenu među ljudima.² Turizam omogućuje upoznavanje različitih kultura, razmjenu znanja i iskustava, što doprinosi stvaranju multikulturalnog okruženja. Također, turizam pruža lokalnom stanovništvu priliku za učenje stranih jezika i razvoj komunikacijskih vještina kroz interakciju s posjetiteljima. Socijalna integracija igra ključnu ulogu u razumijevanju među ljudima različitih nacionalnosti i kulturnih pozadina.

Kulturni aspekti obuhvaćaju očuvanje kulturne baštine, razmjenu kultura i stvaranje kulturnog identiteta. Turizam značajno doprinosi očuvanju povijesnih i kulturnih spomenika te tradicija. Kulturna razmjena obogaćuje putovanja, omogućujući turistima da dožive različite umjetničke izraze, kulinarske tradicije i običaje. Osim toga, turizam može utjecati na oblikovanje lokalnog kulturnog identiteta, često integrirajući nove elemente u postojeće kulturne obrasce.

Ekonomski aspekti naglašavaju važnost gospodarskog rasta, diversifikacije gospodarstva i poticanja poduzetništva. Turizam je danas jedan od glavnih pokretača gospodarskog rasta, stvarajući radna mjesta i poboljšavajući infrastrukturu. Diversifikacija gospodarstva kroz turizam smanjuje ovisnost o drugim sektorima, a promocija poduzetništva potiče razvoj malih i srednjih poduzeća koja su ključna za turističku ponudu.

²

https://www.researchgate.net/publication/367198499_Environmental_aspects_of_the_development_of_tourism - pristupljeno 17.7.2024

Ekološki aspekti odnose se na razvoj i promociju održivog turizma. S porastom masovnog turizma, upravljanje resursima postaje sve izazovnije. Održivi turizam naglašava ekološku svijest i odgovornost prema prirodnim resursima, te podržava lokalne ekosustave.

Tehnološki aspekti odražavaju utjecaj tehnologije na razvoj turizma. Napredak u tehnologiji omogućuje online rezervacije, digitalne marketinške strategije i korištenje društvenih mreža za promociju destinacija, čime se poboljšava iskustvo putovanja.

Razumijevanjem ovih aspekata potiče se individualni pristup i ispunjavanje suvremenih standarda u turizmu. S malo kreativnosti i inovacije, ovi aspekti mogu se oblikovati u strategije koje će potaknuti razvoj turizma.

2. Turizam u Republici Hrvatskoj

Hrvatski turizam ima bogatu i zanimljivu povijest koja je oblikovana raznim kulturnim utjecajima i prirodnim ljepotama koje i danas privlače turiste iz svih dijelova svijeta. Naša duga obala i blaga mediteranska klima čine Hrvatsku pravim biserom na turističkoj karti. No, Hrvatska nudi mnogo više od samo prekrasnih plaža. Gradovi bogate kulturne i povijesne baštine pružaju raznolike sadržaje, od nacionalnih parkova i gastronomskih specijaliteta do raznih kulturnih manifestacija koje oplemenjuju posjetiteljski doživljaj.

U proteklih nekoliko desetljeća, turizam u Hrvatskoj doživio je značajan razvoj, a naša zemlja postala je prepoznatljiva po visokom standardu usluga, očuvanoj prirodi i gostoljubivosti naših ljudi. Turistički sektor čini značajan dio bruto domaćeg proizvoda (BDP), što dodatno naglašava njegovu važnost za gospodarstvo. Razumijevanje turističke ponude kao cjeline omogućuje bolje istraživanje i prepoznavanje vrijednosti svake regije, uključujući Istru, koja se ističe svojim jedinstvenim karakteristikama.

Analiza hrvatskog turizma provodi se kroz istraživanje Tomas za 2022/2023. godinu, gdje je važno razmotriti smjernice poput veličine i postignutih rezultata po regijama, vrsta smještaja, trajanja sezone, te klasifikacije inozemnih i domaćih turista, kao i njihove potrošnje. U istraživanju su uključene različite skupine ispitanika, s obzirom na regiju, zemlju porijekla, turističku sezonu i vrstu smještaja u kojem borave. Ova analiza

pomaže nam bolje razumjeti strukturu i veličinu ispitanog uzorka prema regiji te osigurava dragocjene uvide u dinamiku hrvatskog turizma.

Veličina i struktura ispitanog uzorka prema regiji ispitivanja

VELIČINA I STRUKTURA OSTVARENOG UZORKA PREMA REGIJI

Regija		Broj ispitanika	
		N	%
Hrvatska	Ukupno	14.632	100,0
	Ukupno	8.893	60,8
Jadranska Hrvatska	Istarska županija	2.421	16,6
	Primorsko-goranska županija	1.741	11,9
	Ličko-senjska županija	664	4,5
	Zadarska županija	789	5,4
	Šibensko-kninska županija	438	3,0
	Splitsko-dalmatinska županija	1.943	13,3
	Dubrovačko-neretvanska županija	897	6,1
Kontinentalna Hrvatska	Ukupno	5.739	39,2
	Grad Zagreb	1.890	12,9
	Slavonija	1.320	9,0
	Sjeverna Hrvatska	1.616	11,0
	Središnja Hrvatska	913	6,2

Slika 1 Veličina i struktura ostvarenog uzorka ispitivanja prema regiji

3

Izvor: Tomas Hrvatska 2022/2023 (pristupljeno 3.2.2024)

Prethodna slika prikazuje tablicu preuzetu iz Tomas istraživanja koja prikazuje uzorak ispitanika po regijama i županijama u Republici Hrvatskoj. Uočljivo je da Jadranska Hrvatska ima puno više ispitanika, što je i logično s obzirom na činjenicu da obalna područja u Hrvatskoj bilježe rekorde i veće broje turističkih noćenja i turističkih dolazaka. Također je uočljivo da je Jadranska Hrvatska podijeljena na županije, dok je Kontinentalna Hrvatska podijeljena na veća regionalna središta poput: Sjeverna Hrvatska, Središnja Hrvatska...

Jadranska Hrvatska bilježi velike doprinose turizmu i po manjim sredinama kao što su županije, ali i po općinskim razinama, te su podaci strukturirani na prethodno prikazan

³ Tomas Hrvatska 2022/2023 - <https://www.htz.hr/sites/default/files/2023-12/TOMAS%20Hrvatska%202022%20-%202023.pdf>

način zbog lakšeg praćenja promjena u različitim županijama i dijelovima Republike Hrvatske.

Veličina i struktura ispitanog uzorka prema vrsti smještaja

VELIČINA I STRUKTURA OSTVARENOG UZORKA PREMA VRSTI SMJEŠTAJA

Vrsta smještaja	Broj ispitanika	
	N	%
Ukupno	14.632	100,0
Hoteli ukupno	6.459	44,2
Hoteli s 4* i 5*	3.971	27,1
Hoteli s 3*	2.177	14,9
Hoteli niže kategorije i slični objekti	311	2,1
Hosteli	449	3,1
Kampovi	2.313	15,8
Obiteljski smještaj	5.342	36,5

Slika 2 Veličina i struktura ispitanog uzorka prema vrsti smještaja

4

Izvor: Tomas Hrvatska 2022/2023 (pristupljeno 3.2.2024)

Vrsta smještaja ukazuje na kupovnu moć i preferencije ispitanika, te prikazuju status i profil gostiju koji posjećuju određenu turističku destinaciju ili atrakciju. Tablica prikazuje da 44,2 % ispitanih turista boravi u hotelima. Najveći broj ispitanika koji boravi u hotelima, boravi u hotelima sa četiri ili pet zvijezdica što ukazuje na pozitivnu sliku zbog profila gostiju. Čak 36,5 % gostiju boravi u obiteljskome smještaju, te nakon toga na dolaze hosteli i kampovi. Obiteljski ili privatni smještaj stvara određenu problematiku na razini Republike Hrvatske zbog masovne apartmanizacije po rangiranju apartmana sa 3 zvijezdice, što onemogućava statistički napredak u smislu poboljšanja i napredovanja turističke ponude na državnoj razini, zbog pre velike zastupljenosti iste tipologije privatnog smještaja.

⁴ Tomas Hrvatska 2022/2023 - <https://www.htz.hr/sites/default/files/2023-12/TOMAS%20Hrvatska%202022%20-%202023.pdf>

Veličina i struktura ispitanog uzorka prema sezoni

VELIČINA I STRUKTURA OSTVARENOG UZORKA PREMA SEZONI

Sezona	Broj ispitanika	
	N	%
Ukupno	14.632	100,0
Lipanj - rujan 2022.	8.205	56,1
Listopad 2022. - ožujak 2023.	3.584	24,5
Travanj - lipanj 2023.	2.843	19,4

Slika 3 Veličina i struktura ispitanog uzorka prema sezoni

5

Izvor: Tomas Hrvatska 2022/2023 (pristupljeno 3.2.2024)

Prethodna tablica prikazuje broj ispitanika kroz određeni period ispitivanja u gledanoj godini istraživanja. Tablica prikazuje veličinu i strukturu uzorka istraživanja prema različitim sezonama. Ukupno je u istraživanju sudjelovalo 14.632 ispitanika, što čini 100% od ukupnog broja uzorka. Sezona koja obuhvaća razdoblje od lipnja do rujna 2022. godine uključivala je najveći broj ispitanika, njih 8.205 što predstavlja 56,1% ukupnog uzorka. Sljedeće po veličini je razdoblje od listopada 2022. do ožujka 2023. godine, gdje je sudjelovalo 3.584 ispitanika, što čini 24,5% uzorka. Najmanji broj ispitanika obuhvaćen je u razdoblju od travnja do lipnja 2023. godine, kada je sudjelovalo 2.843 ispitanika što predstavlja 19,4% ukupnog uzorka. Iz ovih podataka može se zaključiti da je istraživanje bilo najintenzivnije u ljetnoj sezoni (lipanj - rujan 2022.), dok su ostale dvije sezone imale znatno manji broj ispitanika. Period ispitivanja u turističkoj sezoni lipanj – rujan 2022. imao je najviše ispitanika, dok su periodi od listopada 2022. – ožujka 2023. i travanj – lipanj 2023. imali nešto manje ispitanika zbog manjeg broja prisutnih gostiju, jer su se ispitivanja odvijala van turističke sezone.

Sljedeća tablica prikazuje veličinu i strukturu ostvarenog uzorka prema zemlji porijekla turista.

Kroz tablicu se može protumačiti da je čak 78,6% ispitanika klasificirano kao inozemni turisti, dok domaći turisti čine tek 21,4% ukupnih ispitanika. Vidljivo je da od inozemnih turista najviše ispitanika čini populacija Njemačkih turista sa 14,2%, dok su iza njih

⁵ Tomas Hrvatska 2022/2023 - <https://www.htz.hr/sites/default/files/2023-12/TOMAS%20Hrvatska%202022%20-%202023.pdf>

Slovenski turisti sa 9,6% i Austrijski turisti sa 7,7% te i ostale države poput Italije, Poljske i Češke... Bitno je poznavati karakteristike zemalja porijekla turista te njihovu kupovnu moć kroz koju se može predvidjeti potrošnja turista u turističkoj destinaciji na koju turist putuje. Turisti iz Bosne i Hercegovine, Mađarske i Nizozemske čine između 2,9% i 3,3% uzorka, dok su turisti iz Slovačke, Srbije i skandinavskih zemalja (Švedska, Norveška, Danska i Finska) zastupljeni s po 2,5% ukupnog broja ispitanika. Ostale zemlje, uključujući Ujedinjeno Kraljevstvo, Francusku, ostale EU zemlje, Švicarsku, Belgiju, Sjedinjene Američke Države, Španjolsku i azijske zemlje, imaju manji udio u uzorku, krećući se od 1,0% do 2,4%.

VELIČINA I STRUKTURA OSTVARENOG UZORKA PREMA ZEMLJI PORIJEKLA TURISTA

Zemlja porijekla turista	Broj ispitanika	
	N	%
Ukupno	14.632	100,0
Domaći turisti	3.135	21,4
Inozemni turisti	11.497	78,6
Njemačka	2.076	14,2
Slovenija	1.403	9,6
Austrija	1.119	7,7
Italija	912	6,2
Poljska	669	4,6
Češka	626	4,3
Bosna i Hercegovina	475	3,3
Mađarska	441	3,0
Nizozemska	423	2,9
Slovačka	401	2,7
Srbija	362	2,5
Skandinavija (Švedska, Norveška, Danska i Finska)	362	2,5
Ujedinjeno Kraljevstvo	353	2,4
Francuska	284	1,9
Ostale EU zemlje	282	1,9
Švicarska	217	1,5
Belgija	209	1,4
Sjedinjene američke države	168	1,2
Španjolska	159	1,1
Azijske zemlje	143	1,0

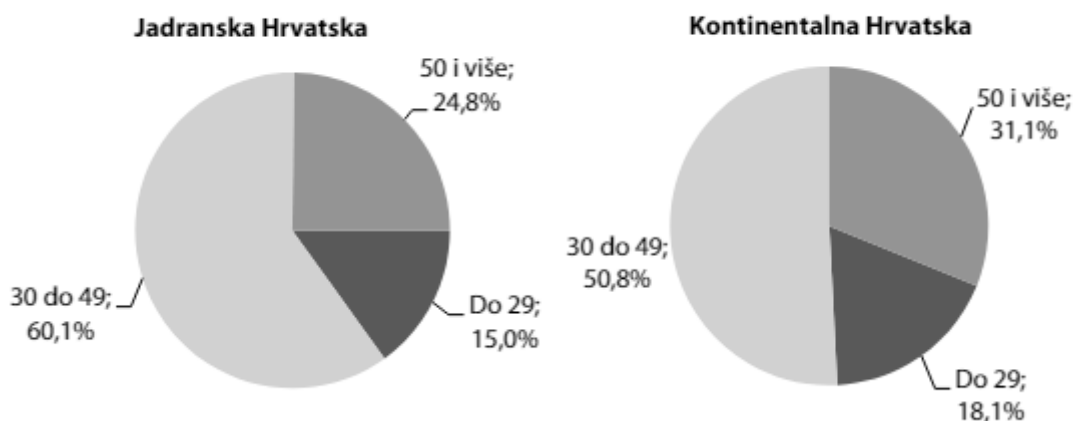
Slika 4 Zemlje porijekla turista

Izvor: Tomas Hrvatska 2022/2023 (pristupljeno 3.2.2024)

Ova distribucija ukazuje na dominantan udio turista iz Njemačke, Slovenije i Austrije, što je u skladu s očekivanjima s obzirom na geografski položaj i tradicionalne turističke tokove emitivnih tržišta prema Hrvatskoj. Također, visoki udio inozemnih turista općenito naglašava međunarodni karakter turizma u ovom istraživanju.

2.1 Sociodemografski profil turista

DOB TURISTA (GODINE)

Slika 5 Dob turista

Izvor: Tomas Hrvatska 2022/2023 (pristupljeno 5.6.2024)

Dob ispitanika je vrlo bitan sociodemografski faktor koji karakterizira turistički sadržaj i ponudu turističkih destinacija. Podjelom Hrvatske na dvije regije (Jadransku Hrvatsku i Kontinentalnu Hrvatsku), dobije se uži krug podataka i informacija s kojima je lakše raspolagati. Po rezultatima Tomas istraživanja Jadranska Hrvatska 60,1% ispitanika ima 30 do 49 godina, 24,8% ispitanika ima 50 i više godina dok 15% ispitanika ima do

⁶ Tomas Hrvatska 2022/2023 - <https://www.htz.hr/sites/default/files/2023-12/TOMAS%20Hrvatska%202022%20-%202023.pdf>

⁷ Tomas Hrvatska 2022/2023 - <https://www.htz.hr/sites/default/files/2023-12/TOMAS%20Hrvatska%202022%20-%202023.pdf>

29 godina. Vrlo je slična situacija i u Kontinentalnoj Hrvatskoj, 50,8% ima od 30 do 49 godina, 31,1% ima 50 i više godina dok 18,1% ima do 29 godina.

DOB TURISTA (GENERACIJSKE SKUPINE)

Dob turista	Ukupno (%)	Jadranska Hrvatska (%)	Kontinentalna Hrvatska (%)
Generacija Z (1996. i kasnije)	7,3	7,1	11,6
Generacija Y (1981. - 1995.)	47,5	48,0	38,2
Generacija X (1961. - 1980.)	39,7	39,6	41,6
<i>Baby boomers</i> (1943. - 1960.)	5,4	5,3	8,4
<i>Golden age</i> (prije 1943.)	0,1	0,0	0,3
UKUPNO	100,0	100,0	100,0

Slika 6 Generacijske skupine

8

Izvor: Tomas Hrvatska 2022/2023 (pristupljeno 5.6.2024)

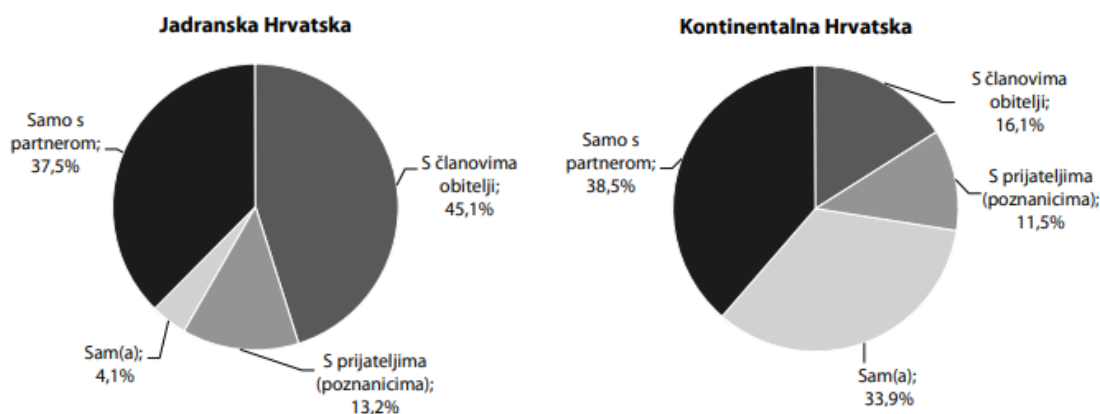
Napravljena je analiza dobi turista po generacijskim skupinama turista za lakše tumačenje i praćenje podataka i informacija o dobi turista u Republici Hrvatskoj. Prosječna starost turista koji su boravili u Hrvatskoj po zadnjem Tomas istraživanju iznosila je 42 godine. Prosjek za Kontinentalnu Hrvatsku je 43 godine, dok je prosjek za Jadransku Hrvatsku 42 godine. Iz prethodno prikazane tablice se može uočiti da se najmlađi turisti odnosno Generacija Z okreće ka Kontinentalnoj Hrvatskoj, što je moguće zbog porasta cijena smještaja i ostalih komplementarnih usluga koje čine turističku ponudu u Jadranskoj Hrvatskoj. Generacija Y je više naklonjena Jadranskoj Hrvatskoj, što može biti produkt veće kupovne moći naspram Generacije Z. Kod Generacije X nije velika razlika između Jadranske i Kontinentalne Hrvatske te je najveća mogućnost da tu predvladavaju preferencije potrošača.

Što se tiče pratnje pri dolasku u Hrvatsku, turisti u Jadranskoj Hrvatskoj preferiraju dolazak u pratnji obitelji pri postotku od 45,1%, dok ga prati dolazak s partnerom sa 37,5%. U Kontinentalnoj Hrvatskoj je najčešća posjeta sa partnerom sa 38,5% te samostalan posjet sa 33,9% prema Tomas istraživanju. U Jadranskoj Hrvatskoj su prisutna još putovanja s prijateljima sa 13,2% i samostalan posjet sa 4,1%. Posjet s

⁸ Tomas Hrvatska 2022/2023 - <https://www.htz.hr/sites/default/files/2023-12/TOMAS%20Hrvatska%202022%20-%202023.pdf>

članovima obitelji u Kontinentalnoj Hrvatskoj iznosi 16,1%, dok posjet s prijateljima iznosi 11,5%.

PRATNJA NA PUTOVANJU

Slika 7 Pratnja na putovanju

9

Izvor: Tomas Hrvatska 2022/2023 (pristupljeno 5.6.2024)

2.2 Motivi dolaska u Hrvatsku

Hrvatska privlači turiste iz raznih razloga, a istraživanje koje je proveo Tomas pokazuje da su motivi dolaska raznoliki. Ispitanicima su predstavljeni klasični razlozi poput posla, odmora, posjeta rodbini i prijateljima, kao i zdravstvenih, vjerskih i obrazovnih potreba. I kao što se očekivalo, čak 92% ispitanika istaknulo je odmor kao primarni motiv za posjet Hrvatskoj. Posjet obitelji i prijateljima bio je označen s 3%, dok su posao i zdravstveni razlozi dobili po 3% i 1%. Obrazovanje je spomenulo tek 0,4% ispitanika, a vjerski motivi 0,1%. U Jadranskoj Hrvatskoj, čak 94% gostiju dolazi zbog odmora, dok je u kontinentalnoj Hrvatskoj taj postotak manji, s oko 50% turista koji dolaze radi odmora. Ostali motivi uključuju posao (22%) i posjete rodbini i prijateljima (14%). Gosti na poslovnim putovanjima najčešće sudjeluju u poslovnim sastancima (60%), dok slijede konferencije (16%), seminari (12%), team building aktivnosti (5%) te insentivna putovanja (1%). Tablica koja slijedi prikazuje prirodne i kulturne razloge zbog kojih

⁹ Tomas Hrvatska 2022/2023 - <https://www.htz.hr/sites/default/files/2023-12/TOMAS%20Hrvatska%202022%20-%202023.pdf>

turisti dolaze u Hrvatsku. To su: more, priroda, gradovi, gastronomija, touring, zabava i festivali, kultura i umjetnost, manifestacije i događanja, sport i rekreacija te ruralna područja. Ovi konkretni i klasični motivi olakšavaju praćenje i klasifikaciju turističke ponude, omogućujući bolje razumijevanje što treba mijenjati iz sezone u sezonu. Analizom ovih motiva, turistička ponuda može se prilagoditi preferencijama potrošača i turista, osiguravajući da ponuda ostane relevantna i privlačna.

MOTIVI DOLASKA U HRVATSKU

Rang	Jadranska Hrvatska	%
1.	More	83,2
2.	Priroda	63,1
3.	Gradovi (<i>city break</i>)	19,0
4.	Gastronomija	18,5
5.	<i>Touring/sightseeing</i>	11,4
6.	Zabava i festivali	9,0
7.	Kultura i umjetnost	8,8
8.	Manifestacije i događanja	8,4
9.	Sport i rekreacija	8,0
10.	Sela/ruralno područje	4,6

Slika 8 Motivi dolaska u Jadransku Hrvatsku

10

Izvor: Tomas Hrvatska 2022/2023 (pristupljeno 5.6.2024)

Turisti koji dolaze u Jadransku Hrvatsku su najviše motivirani prirodnim čimbenicima kao što je to prikazano u prethodnoj tablici. 83,2% turista motivirano je morem za dolazak na odmor i prirodnim ljepotama sa 63,1%. Gradovima je motivirano 19% turista, dok gastronomija nosi 18,5%, touring 11,4%, zabava i festivali imaju 9%, kultura i umjetnost 8,8%, manifestacije i događanja 8,4%, sport i rekreacija 8% i sela odnosno ruralna područja 4,6%. Najveći dio turističke ponude i preferencije potrošača ka dolasku u Jadransku Hrvatsku leži u moru i prirodnim ljepotama.

¹⁰ Tomas Hrvatska 2022/2023 - <https://www.htz.hr/sites/default/files/2023-12/TOMAS%20Hrvatska%202022%20-%202023.pdf>

Rang	Kontinentalna Hrvatska	%
1.	Gradovi (<i>city break</i>)	23,1
2.	Posao	22,0
3.	Priroda	20,0
4.	Posjet rodbini i prijateljima	14,3
5.	Kultura i umjetnost	13,4
6.	<i>Touring/sightseeing</i>	12,9
7.	Gastronomija	11,0
8.	<i>Wellness/toplice</i>	9,1
9.	Zdravstveni razlozi	7,9
10.	Sela/ruralno područje	7,8

Slika 9 Motivi dolaska u Kontinentalnu Hrvatsku

Izvor: Tomas Hrvatska 2022/2023 (pristupljeno 5.6.2024)

Kontinentalna Hrvatska, iako bez izlaza na more, nudi jedinstvene ljepote koje se razlikuju od onih u Jadranskoj Hrvatskoj. Razlozi dolaska u ovu regiju su raznoliki: gradovi privlače 23,1% posjetitelja, posao 22%, a priroda 20%. Osim toga, mnogi dolaze posjetiti rodbinu (14,3%), uživati u kulturi i umjetnosti (13,4%), putovati (12,9%) ili se opustiti uz gastronomiju (11%). Wellness i zdravstveni razlozi također imaju značajan udio, a ruralna područja privlače 7,8% posjetitelja. Hrvatska se ponosi svojom bogatom prirodnom i kulturnom baštinom, a nudi tri klimatske zone: mediteransku, planinsku i kontinentalnu. Ova raznolikost donosi različite prirodne resurse i atrakcije. Mediteranska Hrvatska poznata je po svom maslinovom ulju i vinu, dok kontinentalni dio obuhvaća plodne poljoprivredne resurse poput žitarica i voća. Gustim šumama prekrivena unutrašnjost pruža priliku za razvoj alternativnog turizma, udaljenog od masovnih turističkih pravaca. Planinska područja, poput Gorskog Kotara i Velebita, nude rekreacijske mogućnosti, kao i prekrasne rijeke poput Kupe i Mrežnice, idealne za ekoturizam. Gradovi poput Dubrovnika, Splita i Zagreba nude bogatu kulturnu scenu i urbanističke atrakcije. Dubrovnik, s očuvanom srednjovjekovnom jezgrom, privlači turiste svojim povijesnim spomenicima i predivnim pogledima na more. Zagreb se ponosi raznolikom gastronomskom ponudom, bogatom kulturnom scenom i zelenim površinama, dok Split očarava Dioklecijanovom palačom i živahnim festivalskim životom. Važno je napomenuti da prometna infrastruktura Hrvatske, iako se većinom fokusira na razvoj cestovnog prometa, ima potencijal za poboljšanje, osobito u željezničkom sektoru. Budući planovi uključuju razvoj željezničkih pruga koje

će povezati različite dijelove zemlje, čime će još više olakšati putovanja i pristup ovoj predivnoj zemlji.

PRIJEVOZNO SREDSTVO

Prijevozno sredstvo	Ukupno (%)	Jadranska Hrvatska (%)	Kontinentalna Hrvatska (%)
Automobil	66,0	66,5	56,9
Automobil s kamp-kućicom	9,1	9,5	0,4
Kamper	6,6	6,8	1,5
Autobus	2,4	2,1	8,0
Motocikl	1,5	1,5	1,1
Bicikl	0,1	0,1	0,2
Zrakoplov	13,9	13,1	30,5
Brod ili trajekt	0,2	0,2	0,1
Jahta ili jedrilica	0,0	0,0	0,0
Nešto drugo	0,2	0,2	1,3
UKUPNO	100,0	100,0	100,0

Slika 10 Prijevozno sredstvo turista

11

Izvor: Tomas Hrvatska 2022/2023 (pristupljeno 5.6.2024)

Prethodna tablica prikazuje kako turisti putuju do Hrvatske i koja prijevozna sredstva najviše koriste. Hrvatska je postala pretežito auto destinacija¹² što se može uočiti kroz podatak da većina putnika, čak 66%, bira automobil, dok zrakoplov koristi 13,9% njih. Razlika u korištenju automobila između Jadranske (66,5%) i Kontinentalne Hrvatske (56,9%) nije velika, no razlika u putovanjima zrakoplovom je značajnija. Naime, samo 13,1% gostiju putuje zrakoplovom prema Jadranskoj Hrvatskoj, dok taj postotak za Kontinentalnu Hrvatsku iznosi 30,5%. Ova situacija može se objasniti nižim cijenama smještaja i turističkih usluga u Kontinentalnoj Hrvatskoj, što turiste potiče da se odluče za avion, dok su troškovi putovanja u Jadranskoj Hrvatskoj viši, pa mnogi radije biraju osobni automobil kako bi uštedjeli. Putovanje automobilom s kamp kućicom pokazuje prosječno 9,1%, pri čemu Jadranska Hrvatska bilježi 9,5%, dok Kontinentalna ima samo 0,4%. Ovaj podatak je razumljiv s obzirom na to da je Jadranska Hrvatska sklonija razvoju kampa i ponudi specijaliziranih turističkih usluga. Slično tome,

¹¹ Tomas Hrvatska 2022/2023 - <https://www.htz.hr/sites/default/files/2023-12/TOMAS%20Hrvatska%202022%20-%202023.pdf>

¹² Prof. Dr. Sc Alen Host – Priključivanje EU i Turizam u Hrvatskoj 116.str. <file:///C:/Users/manim/Downloads/PrikljucivanjeEUiturizamuHrvatskoj.pdf>

kampere koristi 6,6% gostiju, od čega 6,8% u Jadranskoj i 1,5% u Kontinentalnoj Hrvatskoj. Što se tiče autobusa, prosječno se koristi 2,4%, s 2,1% za Jadransku i 8% za Kontinentalnu Hrvatsku. Prometna infrastruktura u kontinentalnim dijelovima često nije toliko razvijena, osobito u ruralnim područjima, što čini autobusni prijevoz praktičnijim za lokalno stanovništvo i turiste bez automobila ili onih koji više vole javni prijevoz. Duljina boravka turista također igra ključnu ulogu u turizmu. Što je turistička ponuda povoljnija i kvalitetnija, to će gosti duže ostati i više trošiti na turističke proizvode i usluge. Bitno je održati vrijednosti turizma i ne graditi ga na nezadovoljstvu. Cijene proizvoda i usluga izravno utječu na to koliko si turisti mogu priuštiti boravak.¹³ Utvrđena je razlika u duljini odmora između Jadranske i Kontinentalne Hrvatske. U Kontinentalnoj, 52,3% odmora traje od 1 do 3 noći, dok 4 do 7 noći prati 25,6%. Jadranska Hrvatska bilježi najveći postotak od 44,2% za 4 do 7 noći, 23,3% za 8 do 10 noći i 16,7% za 11 do 14 noći. Duži boravak u Jadranskoj Hrvatskoj posljedica je bogate turističke ponude i raznovrsnih programa i manifestacija. Međutim, duljina boravka ne ovisi samo o kupovnoj moći, već i o preferencijama samih gostiju. Statistika pokazuje promjene u tipologiji gostiju i potrebu za unapređenjem turističke ponude, što je ključno za održavanje interesa turista. U broj turističkih dolazaka uključeni su svi turisti, dok se noćenja odnose samo na sama noćenja. Ova dva čimbenika su važni pokazatelji turističke situacije i koriste se za predviđanje budućeg turizma. Potrebno je usmjeriti se na privlačenje specifičnih tipologija turista i smanjiti masovni turizam, budući da su gosti koji ostaju duže obično i bolji potrošači. S druge strane, gosti koji dolaze na kraće razdoblje također su bitni za ekonomiju, ali njihova velika prisutnost može izazvati gužve i povećano zagađenje. Promjena turističke potražnje u selektivne oblike turizma pri privlačenju određenih tipologija gostiju s nižim protokom, a istovremeno i s velikim potrošačkim navikama je dobra promjena kojoj treba težiti.

3. Turizam u Istarskoj županiji

Istarska županija, smještena na sjeverozapadu Republike Hrvatske, pravi je dragulj prepun bogate kulturne baštine, prirodnih ljepota i razvijenog turizma. Ova regija ponosi se značajnim kulturnim spomenicima, među kojima se ističu rimski amfiteatar

¹³ Ivana Beljo, Kristina Devčić i Barbara Gladović – Analiza inozemne turističke potražnje RH str. 5.
https://www.researchgate.net/publication/356665158_Analiza_inozemne_turisticke_potraznje_Republike_Hrvatske_model_visestruke_linearne_regresije

u Puli, šarmantni stari grad Rovinj i Eufrazijeva bazilika u Poreču, koja je uvrštena na UNESCO-ov popis svjetske baštine. Osim kulturnih znamenitosti, Istra je domaćin raznih manifestacija, poput filmskog festivala u Motovunu i Puli, te brojnih glazbenih i tradicionalnih fešti koje obogaćuju lokalni život. Kada je riječ o gastronomiji, Istra se može pohvaliti vrhunskim proizvodima kao što su maslinovo ulje, tartufi, vina i morske delicije. Mnogi restorani i konobe nude autentične istarske specijalitete koji će zadovoljiti svačiji ukus. Jedna od posebnosti Istre je vinska kultura, s odličnim vinima poput Malvazije i Terana te brojnim vinskim cestama koje vode do raznih vinarija i degustacija vina. Razvedena obala s mnogim uvalama, plažama i kristalno čistim morem nudi savršen ambijent za uživanje u prirodnim ljepotama. Nacionalni park Brijuni, sa svojom netaknutom prirodom i povijesnim znamenitostima, te park prirode Učka, idealno su mjesto za planinarenje i uživanje u panoramskim pogledima. ¹⁴Istra ne nudi samo prirodu, već i brojne biciklističke staze i pješačke rute koje vode kroz slikovita tradicionalna sela, a zbog čiste obale i raznih plaža, posjetitelji mogu uživati u aktivnostima poput ronjenja, jedrenja i ribolova. Ova regija je specifična po svojoj svestranosti - smještaj se kreće od luksuznih hotela i resorta do privatnih kampova i apartmana, što zadovoljava različite preferencije turista. Dobra prometna povezanost, uključujući blizinu međunarodnih zračnih luka u Puli, Rijeci i Ljubljani, olakšava pristup Istri i smanjuje vrijeme putovanja. S obzirom na održivost, Istra se sve više orijentira prema ekološkim inicijativama i održivim praksama turizma, kao što su eko-sela i održivi smještaji. Ova regija privlači turiste svojom kombinacijom prirodnih ljepota, kulturnih znamenitosti, vrhunske gastronomije i brojnih aktivnosti. Turizam je ključna grana gospodarstva Istre, a lokalne vlasti i turističke organizacije neprestano rade na unapređenju turističke ponude i infrastrukture kako bi obogatili iskustvo posjetitelja.

3.1 Kulturna baština

Istarska županija je prava riznica kulturne baštine koja odražava bogatu i slojevitou povijest ovog kraja. Kroz stoljeća, Istra je bila pod utjecajem različitih civilizacija, od Rimljana i Bizanta do Venecije i Habsburške Monarhije, što je rezultiralo raznolikim arhitektonskim, umjetničkim i kulturnim spomenicima. Među najznačajnijim je Arena u Puli, rimski amfiteatar iz 1. stoljeća, koji je među najbolje očuvanima na svijetu. Nekada je služila za gladijatorske borbe, a danas je impresivna pozornica za koncerte i filmske

14

https://www.researchgate.net/publication/336598355_Istrazivanje_zadovoljstva_posjetitelja_zasticenih_podrucja_Istarske_zupanijeResearch of satisfaction of visitors to the protected areas of Istria county

festivale, održavajući tako svoju živahnu ulogu u javnom životu. Eufrazijeva bazilika u Poreču, koja se nalazi na UNESCO-ovom popisu svjetske baštine, predstavlja vrhunski primjer ranokršćanske arhitekture iz 6. stoljeća, a posebno je poznata po izvanrednim mozaicima koji dočaravaju biblijske scene. Kaštelu Pazinu, srednjovjekovni dvorac iznad Pazinske jame, danas je dom etnografskog muzeja i muzeja grada Pazina, gdje posjetitelji mogu istražiti bogatu povijest i tradiciju regije. Augustov hram u Puli, posvećen caru Augustu, svjedoči o rimskoj arhitekturi i religiji, a drugi je najposjećeniji spomenik u Puli. Starogradska jezgra mnogih istarskih gradova ispunjena je poviješću i šarmom. Rovinj sa svojim uskim ulicama i baroknom crkvom sv. Eufemije simbolizira istarsku arhitekturu i kulturno naslijeđe. Motovun, poznat po filmskom festivalu i tartufima, te Grožnjan, umjetnički gradić s brojnim galerijama, obogaćuju kulturnu scenu ovog područja. Hum, često nazivan najmanjim gradom na svijetu, očuvao je svoju srednjovjekovnu arhitekturu i bogatstvo kulturne baštine, uključujući Aleju glagoljaša, koja se posvećuje staroslavenskom pismu. Što se tiče istarske crkvene arhitekture, tu je mnogo crkvenih spomenika, poput crkve Svetog Blaža u Vodnjanu, poznate po svojoj zbirci relikvija i mumija svetaca, dok samostan sv. Mihovila pored Vrsara nudi uvid u srednjovjekovni monaški život. Iako je u ruševinama, mnogim turistima je zanimljivo vidjeti kako je izgledao život monaha tijekom srednjeg vijeka. Važno je očuvati tradicionalne običaje i zanate koji su ključni za identitet Istre. Istarska narodna nošnja, prikazana kroz različite folklorne skupine, odražava bogatstvo kulturne tradicije. Zanati poput čipkarstva, obrade drva i kamena, kao i izrada kamenih kažuna ili drvenih sopela, čine važan dio kulturnog naslijeđa, obogaćujući turističku ponudu i veću zainteresiranost za Istru kao destinaciju. Očuvanje kulturnih obilježja potiče se kroz etnografske muzeje, poput Etnografskog muzeja Istre u Pazinu i Muzeja grada Rovinja, koji nude bogate zbirke arheoloških, etnografskih i povijesnih artefakata, pružajući posjetiteljima duboki uvid u kulturu i povijest regije. Kulturni krajolici Istre, uključujući Aleju glagoljaša, koja se proteže od Roča do Huma, predstavljaju spomen-područje posvećeno glagoljici. Suhozidi i kažuni, tradicionalne istarske građevine, integralni su dio ruralne kulturne baštine, odražavajući vještine i tradicije lokalnog stanovništva. Kulturna baština Istarske županije predstavlja izvanredno bogatstvo koje prikazuje slojevitost povijesti, raznolikost utjecaja i kontinuiranu predanost očuvanju i promociji kulturnog naslijeđa.

3.2 Prirodne ljepote

Istarska županija očarava svojom raznolikošću prirodnih ljepota koje obuhvaćaju prekrasnu obalu, slikovitu unutrašnjost, nacionalne parkove i zaštićena područja. Ova regija nudi brojne mogućnosti za sve zaljubljenike u prirodu, avanturiste i one koji traže mir u netaknutoj okolini. Čisto more, uz šljunčane i stjenovite plaže, pruža savršen uvod u razne vodene sportove i aktivnosti. Među najpoznatijim plažama u Istri su Plava Laguna u Poreču, Zlatni rt u Rovinju i Havajska plaža u Puli. Nacionalni park Brijuni, sa svojim 14 otoka, nudi bogatstvo arheoloških nalazišta, povijesnih spomenika i biološke raznolikosti. Ova destinacija savršena je za izlete i edukativne ture, omogućujući posjetiteljima da uživaju u netaknutoj prirodi dok istražuju bogatu povijest. Na Brijunima se također nalazi safari područje s raznim životinjama, koje funkcionira poput zološkog vrta. Park prirode Učka oduševljava brojnim pješačkim stazama i mogućnostima planinarenja, a panoramski pogledi na Istru i Kvarnerski zaljev ostavljaju bez daha. Ova regija je dom mnogim endemskim biljnim vrstama, čineći je važnom za očuvanje biološke raznolikosti. ¹⁵U šumama se nalaze ugrožene vrste poput lovorastog likovca i ljiljana zlatnog. Istra je također poznata po svojim speleološkim lokalitetima. Baredine špilja, blizu Poreča, poznata je po impresivnim stalaktitima i podzemnim jezerima, dok je špilja Mramornica jedna od najljepših u regiji. Unutrašnjost Istre obiluje brežuljcima i dolinama, savršenim za biciklističke staze i pješačenje uz spektakularne poglede. Gradići poput Motovuna nude prirodnu ljepotu i panoramski pogled na vinograde te rijeku Mirnu, koja je najveća istarska rijeka. Istra je također dom umjetnom jezeru Butoniga, važnom za opskrbu vodom i rekreaciju, dok prirodni fenomeni poput Pazinske jame i Zarečkog krova dodatno obogaćuju ovaj predivan kraj. Ove prirodne atrakcije svakako izazivaju zanimanje i intrigiraju sve posjetitelje Istarske županije.

3.3 Gastronomska ponuda

Gastronomska ponuda Istarske županije ističe se svojom raznolikošću i bogatstvom, spajajući mediteranske, kontinentalne i alpske utjecaje. Ova regija ponosna je na svoje

¹⁵

https://www.researchgate.net/publication/336598355_Istrazivanje_zadovoljstva_posjetitelja_zasticenih_podrucja_Istarske_zupanijeResearch of satisfaction of visitors to the protected areas of Istria county

autohtone namirnice, koje su temelj istarske kuhinje. Među najpoznatijim delicijama su tartufi, koji rastu u šumama oko Buzeta i Motovuna, i koji se koriste u raznim jelima poput tjestenine, rižota te mesnih i ribljih specijaliteta. Neizostavan dio ponude je istarski pršut, sušena svinjska šunka pripravljena bez dima, koja oduševljava svojim jedinstvenim okusom.¹⁶ Tradicionalna jela, poput maneštre – guste juhe od povrća i mahunarki ili fuža – domaće tjestenine, obogaćuju jelovnik, dok istarska supa, topli napitak od crnog vina, maslinovog ulja i prepečenog kruha, savršeno zaokružuje obrok. Od ribljih specijaliteta, brodet i istarski ombolo predstavljaju nezaobilazne okuse ovog kraja. Istra se također ponosi vrhunskim vinima i maslinovim uljima. Malvazija, bijelo vino s svježim i voćnim notama, najpoznatija je sorta, dok Teran oduševljava bogatim okusom. Ova vina redovito osvajaju međunarodne nagrade, potvrđujući svoju kvalitetu. Maslinova ulja iz Istre, često ocjenjivana među najboljima na svijetu, rezultat su tradicionalnih metoda uzgoja i prerade. Regija je domaćin raznih gastronomskih festivala koji slave lokalne specijalitete, poput Dana tartufa i Dana pršuta, gdje posjetitelji mogu uživati u raznim delicijama. Vinistra, najvažniji vinski sajam, okuplja vinare iz cijele Istre, dok Maslinijada slavi maslinovo ulje i privlači brojne zaljubljenike u ovu blagodat. Istra se ponosi brojnim restoranima i konobama koje nude autentična jela pripravljena od svježih lokalnih namirnica, osiguravajući tako visoko kvalitetne gastronomske doživljaje. Ova bogata tradicija, uz utjecaje različitih kultura, čini Istru pravim gastronomskim rajem. Očuvanje i promocija istarske gastronomske baštine ključni su za održivi razvoj turizma i očuvanje lokalnog identiteta, čime se jamči trajna vrijednost ovog jedinstvenog područja.

3.4 Aktivni turizam

Aktivni turizam u Istri pruža nezaboravno iskustvo svim posjetiteljima koji žele istražiti prirodne ljepote, povijesne znamenitosti i bogatu kulturnu baštinu ovog prekrasnog kraja na dinamičan i interaktivan način. Istra je postala omiljena destinacija za avanturiste i one u potrazi za aktivnim odmorom. Biciklizam se ističe kao jedna od najpopularnijih aktivnosti, zahvaljujući raznolikim pejzažima i obilju biciklističkih staza, uključujući poznatu Parenzanu koja vodi kroz slikovita sela, vinograde i maslinike.

¹⁷Ove staze su prilagođene različitim razinama kondicije, pa tako svatko može pronaći

¹⁶ <https://www.istra.hr/hr/gourmet> - pristupljeno 20.7.2024

¹⁷ <https://www.istra-istria.hr/hr/zupanijski-ustroj/upravna-tijela/upravni-odjel-za-turizam/programi-i-projekti/razvojni-projekti-u-turizmu/aktivni-turizam-istra-outdoor/> - pristupljeno 22.7.2024

nešto za sebe — od laganih obiteljskih ruta do izazovnijih planinskih staza. Istarska unutrašnjost, s bogatstvom brdovitih i šumovitih područja, poziva na planinarenje i pješaćenje, a staze koje vode do vrha Vojaka pružaju spektakularan panoramski pogled. Obala Istre nudi širok spektar vodenih sportova, s ronjenjem kao najomiljenijom aktivnošću zbog kristalno čistog mora i fascinantnog podvodnog svijeta. Mjesta poput Rovinja, Poreča i Pule domaćini su brojnim ronilačkim centrima koji nude razne tečajeve. Za ljubitelje adrenalinskih sportova, zip line u Pazinskoj jami pruža jedinstvenu priliku za uzbuđenje. Ne smijemo zaboraviti ni avanturističke parkove poput Glavani Park i Adventure Park Sky Fox, koji nude razne izazove za cijelu obitelj. Golf, sve popularnija aktivnost, dolazi do izražaja s golf terenom u Savudriji, koji nudi prekrasne poglede i kvalitetnu igru. Istra je zaista idealna destinacija za aktivni odmor, ali važno je očuvati prirodne resurse i poticati održivi razvoj turizma kako bismo osigurali da ova ljepota ostane dostupna i budućim generacijama. Uz već spomenute aktivnosti aktivni turizam u Istri obuhvaća i niz drugih iskustava koje dodatno obogaćuju ponudu ovog područja. Jedna od takvih aktivnosti je kajakarenje, koje pruža posjetiteljima priliku za istraživanje skrivene obale i uvala iz jedinstvene perspektive. Posebno su atraktivne ture kajakom oko Brijunskog arhipelaga koje omogućuju posjetiteljima bliski kontakt s netaknutom prirodom i bogatim morskim ekosustavom. Za turiste koji su zainteresirani za speleologiju, Istra nudi niz impresivnih špilja i podzemnih formacija. Špilja Baredine kod Poreča posebno je poznata po svojoj ljepoti i arheološkom značaju pružajući nezaboravno iskustvo istraživanja podzemnih svjetova. Speleološke avanture često su popraćene edukativnim programima koji posjetiteljima omogućuju bolje razumijevanje geološke povijesti regije. Jahanje je još jedna atraktivna aktivnost, pogotovo u ruralnim dijelovima Istre, gdje posjetitelji mogu doživjeti krajolik na autentičan način. Jahačke ture često uključuju posjete lokalnim farmama i vinarijama, čime se stvara jedinstven spoj aktivnog odmora i gastronomskog užitka. Za ljubitelje sportskog penjanju, Istra nudi nekoliko popularnih penjališta, od kojih je Limski kanal jedno od najpoznatijih. Ovo penjalište nudi rute različitih težina, privlačeći kako početnike tako i iskusne penjače. Penjanje u Istri omogućava istraživanje vertikalnih stijena uz fascinantne poglede na prirodne ljepote regije. Istarski agroturizam također predstavlja važan segment aktivnog turizma, gdje posjetitelji mogu sudjelovati u različitim poljoprivrednim aktivnostima poput berbe maslina ili grožđa te degustacija domaćih proizvoda koja obogaćuje ponudu aktivnog turizma. Ova vrsta turizma potiče održivi razvoj i očuvanje lokalnih tradicija,

istovremeno pružajući autentično iskustvo života na istarskom selu. Važno je istaknuti i edukativne ekoture koje sve više dobivaju na značaju u kontekstu aktivnog turizma. Ove ture fokusiraju se na edukaciju posjetitelja o ekosustavima i važnosti zaštite okoliša omogućujući im da kroz aktivnosti poput promatranja ptica ili istraživanja morskih staništa prodube svoje razumijevanje prirode. Sve navedene aktivnosti dodatno potvrđuju status Istre kao vodeće destinacije za aktivni turizam u Hrvatskoj, te naglašavaju potrebu za daljnjim razvojem održivih turističkih praksi kako bi se očuvale prirodne i kulturne vrijednosti regije. Povezivanje aktivnosti s lokalnom zajednicom i tradicijom ključni su aspekti za stvaranje dugoročno održivog turističkog modela koji će privlačiti posjetitelje i u budućnosti.

3.5 Smještaj i infrastruktura

Istarska županija se ponosno ističe kao jedna od najistaknutijih turističkih regija Hrvatske. Njena raznolika i kvalitetna ponuda smještajnih kapaciteta, zajedno s razvijenom infrastrukturom, savršeno odgovara potrebama posjetitelja tijekom cijele turističke sezone. U Istri možete pronaći razne tipove smještaja, od luksuznih hotela do pristupačnijih opcija kao što su privatni smještaji. Među luksuznijim hotelima, ističu se Monte Mulini u Rovinju i Kempinski Hotel Adriatic u Savudriji, koji nude vrhunsku uslugu uz spa i wellness centre, a sve to začinjeno odličnom gastronomijom. Srednjekategorijski hoteli poput Valamar hotela u Poreču pružaju kvalitetan smještaj s raznovrsnim sadržajima kao što su bazeni, sportski tereni i animacije za sve uzraste. Mnogi od njih su ekološki osviješteni i nude sadržaje prilagođene obiteljima ili poslovnim putnicima. Privatni smještaj u Istri posebno je popularan među onima koji traže autentično iskustvo domaće atmosfere. Apartmani, kuće za odmor i sobe u privatnom vlasništvu pružaju fleksibilnost, udobnost i često povoljnije cijene u odnosu na hotele. Domaćinstva često nude domaću hranu, vođene ture i razne aktivnosti na otvorenom, stvarajući tako nezaboravan turistički doživljaj. Kampiranje je još jedan popularan oblik smještaja, zahvaljujući brojnim kampovima uz obalu i u unutrašnjosti, kao što su Camping Lanterna u Poreču, Camping Polari u Rovinju i Camping Stoja u Puli. Ovi moderni kampovi često nude glamping opcije, koje kombiniraju udobnost s prirodnim okruženjem. Turistička naselja, poput Plava Laguna u Poreču i Villas Rubin u Rovinju, pružaju integrirane smještajne jedinice s bogatim sadržajima, idealnim za obitelji i grupne posjete. Prometna infrastruktura Istarske županije visoko je razvijena,

omogućujući jednostavan pristup i kretanje unutar regije.¹⁸ Istarski ipsilon povezuje glavne gradove i turističke destinacije, dok Međunarodna zračna luka Pula povezuje Istru s brojnim europskim destinacijama. Morski putovi putem luke Pula i Rijeka, kao i željeznički i autobusni promet, dodatno olakšavaju dolazak posjetiteljima iz Hrvatske i Europe. Uz smještaj i prometnu infrastrukturu, Istarska županija nudi bogatstvo pratećih sadržaja i usluga koje obogaćuju turističku ponudu. Restorani, kafići i konobe nude autentičnu istarsku gastronomiju, dok barovi i klubovi osiguravaju zabavne sadržaje za noćni život. Trgovine, tržnice i suvenirnice omogućuju posjetiteljima kupnju lokalnih proizvoda i suvenira, a dostupne su i zdravstvene usluge koje pružaju sigurnost i brigu za sve posjetitelje. Kulturni resursi Istre uključuju muzeje, galerije, kazališta i povijesne lokalitete koji obogaćuju kulturno iskustvo turista. Pula se ponosi svojom Arenom, rimskim amfiteatrom koji je dom raznim koncertima i festivalima, dok Poreč i Rovinj nude brojne kulturne manifestacije i festivale tijekom cijele godine. Sportska infrastruktura, s terenom za tenis, nogomet, golf i druge sportove, omogućuje aktivno sudjelovanje posjetitelja tijekom boravka. Biciklističke i pješačke staze dodatno potiču aktivnosti posjetitelja, prilagođavajući se različitim preferencijama. Sve u svemu, smještaj i infrastruktura Istarske županije na visokom su nivou i prilagođeni potrebama raznih tipova posjetitelja. Raznoliki smještajni kapaciteti, uključujući hotele, privatni smještaj, kampove i turistička naselja, zajedno s razvijenom prometnom infrastrukturom i bogatim sadržajima čine Istru atraktivnom i pristupačnom turističkom destinacijom.

3.6 Održivi turizam

Održivi turizam nije samo trend, već nužnost za očuvanje našeg okoliša i kulturne baštine. Istra, s predivnim obalama, slikovitim šumama i pitomim ruralnim područjima, idealno je mjesto gdje se održivost može ostvariti. Kroz ekološki prihvatljive prakse smanjujemo otpad, potičemo reciklažu i koristimo obnovljive izvore energije, čime doprinosimo zaštiti biološke raznolikosti. Također, važno je brinuti se o morskim ekosustavima i obali, posebno u razdobljima kada turizam najviše raste. Istra već aktivno radi na promociji reciklaže i smanjenju otpada, dok postavljanje solarnih

¹⁸ Oleg Grgurević, Krunoslav Šmit–Procesi u prostoru Istarske županije u uvjetima urbane-polarizacije https://www.researchgate.net/publication/228691157_Procesi_u_prostoru_Istarske_zupanije_u_uvjetima_urbane_polarizacije

kolektora postaje sve popularnije među lokalnim stanovništvom. Ali održivi turizam ne obuhvaća samo ekološke aspekte, on uključuje i očuvanje bogate istarske kulture i tradicije. Povijesni gradovi poput Rovinja, Poreča i Pule nude nam neizmjeran kulturni sadržaj, a uključivanje lokalne zajednice u turizam pomaže očuvanju identiteta te jača društvene veze. Edukacija turista o lokalnoj povijesti i običajima može potaknuti dublje poštovanje prema ovim destinacijama i pomoći u izbjegavanju homogenizacije kultura. Osim toga, ekonomski održiv turizam usmjeren je na ravnomjerni razvoj svih dijelova Istre, smanjujući ovisnost o sezonalnosti i masovnom turizmu. Atraktivne turističke ponude poput ruralnog turizma, vinskih cesta i biciklističkih staza privlače raznolike posjetitelje tijekom cijele godine. Primjeri dobre prakse, poput Parka prirode Učka i Nacionalnog parka Brijuni, jasno pokazuju kako se očuvanjem prirode i edukacijom posjetitelja može postići uspjeh. Rovinj također pokazuje primjer energetske učinkovitosti, a mnoge ruralne zajednice nude eko-friendly smještaj i agroturizam. S obzirom na sve navedeno, održivi turizam u Istri predstavlja ključni pristup za dugoročni razvoj i očuvanje našeg prirodnog i kulturnog blaga. Integracijom ekoloških, kulturnih i ekonomskih elemenata, Istra može postati uzor održivog turizma koji koristi lokalnoj zajednici i štiti naš okoliš. Kontinuirana ulaganja u edukaciju, inovacije i suradnju ključ su uspjeha u ostvarenju održivog turizma u ovom jedinstvenom dijelu Hrvatske.

3.7 SWOT analiza Istarske županije

SWOT analiza je veoma bitna iz razloga što ukazuje na potencijalne točke za poboljšanje. SWOT matrica ukazuje na snage, slabosti, prilike i prijetnje, stoga ju je bitno naglasiti i razumijeti. Kroz SWOT analizu turizma Istarske županije, dolazi se do određenih zaključaka koji će definirati turističku ponudu u budućnosti. Analizom ključnih aspekata turističke ponude jedne destinacije kroz SWOT analizu nam omogućava detaljan uvid u njene snage, slabosti, prilike i prijetnje. Ova analiza pruža temelj za strateško planiranje i donošenje odluka jer omogućava identifikaciju područja koja je potrebno unaprijediti ali i prepoznavanje prilika koje mogu dovesti do daljnjeg razvoja. Također ova analiza ističe potencijalne prijetnje koje bi mogle ugroziti dugoročni uspjeh destinacije. Kroz ovu tablicu istražiti ćemo ključne faktore koji utječu na turistički sektor kako bismo bolje razumjeli trenutnu situaciju i predvidjeli buduće trendove. S jedne strane razmotrit ćemo prirodne ljepote, kulturnu baštinu i razvijenu

infrastrukturu kao snage koje čine ovu destinaciju privlačnom. S druge strane identificirat ćemo slabosti poput sezonalnosti i nedovoljnih kapaciteta koje predstavljaju izazove. Prilike poput razvoja cjelogodišnjeg turizma i održivih inicijativa nude mogućnosti za rast, dok prijetnje poput klimatskih promjena i masovnog turizma mogu utjecati na buduću stabilnost sektora.

<p>Snage</p> <p>Prirodne ljepote</p> <p>Kulturna baština</p> <p>Gastronomija</p> <p>Blizina emitivnim tržištima</p> <p>Razvijena infrastruktura</p>	<p>Slabosti</p> <p>Sezonalnost turizma</p> <p>Ograničeni kapaciteti</p> <p>Nedovoljna diversifikacija ponude</p> <p>Manjak radne snage</p>
<p>Prilike</p> <p>Razvoj cjelogodišnjeg turizma</p> <p>Digitalizacija i inovacije</p> <p>Održivi turizam</p> <p>Povećanje ulaganja</p>	<p>Prijetnje</p> <p>Klimatske promjene</p> <p>Ekonomске krize</p> <p>Konkurencija</p> <p>Masovni turizam</p>

Istarska županija je pravi dragulj Hrvatske, poznata po svojim očaravajućim prirodnim ljepotama. Ovdje vas dočekuju kristalno plavo more, slikovite doline, blaga brda, rijeke koje mame na istraživanje i veličanstvene planine, pružajući brojne mogućnosti za razne događaje i aktivne provod. Kulturna baština Istre, uz svoje fascinantne spomenike, arheološka nalazišta i srednjovjekovne gradove, nudi poseban doživljaj koji će vas osvojiti. Gastronomija Istre također je jedan od njenih najjačih aduta, s ponosom nudi tartufe, maslinovo ulje, vrhunska vina i autohtona jela koja će zadovoljiti svačiji nepce. Emitivna tržišta poput Italije, Njemačke, Austrije i Slovenije od vitalnog su značaja, jer su to glavni potrošači turističkih usluga u Hrvatskoj, što dodatno jača poziciju Istarske županije. Infrastruktura je dobro razvijena, s odličnim cestovnim, zrakoplovnim i pomorskim povezivanjem, kao i napretkom željezničkog prometa. Ipak, sezonalnost predstavlja izazov – turizam se uglavnom oslanja na ljetne mjesece, dok su proljeće i jesen znatno slabije posjećeni. U špici sezone, ograničeni smještajni kapaciteti mogu dovesti do preopterećenja i pada kvalitete usluge. Osim toga, nedovoljna diversifikacija ponude često rezultira masovnim turizmom i lakšim zaradama od prodaje sunca i mora, dok se investicije u selektivne oblike turizma, poput kulturnog, zdravstvenog i avanturističkog, ne provode koliko bi se trebale. Također, tijekom turističke sezone, često nedostaje kvalificirane radne snage, što dodatno utječe na kvalitetu usluga. Međutim, Istra ima velik potencijal za rast i razvoj, posebno

u područjima kulturnih, sportskih i zdravstvenih sadržaja koji bi mogli privući turiste tijekom cijele godine. Digitalizacija i inovativni sustavi mogu poboljšati promociju, rezervacije i cjelokupno iskustvo turista. Razvoj ekoturizma i održivih praksi može pomoći u očuvanju prirodnih bogatstava te privući ekološki osviještene turiste, što bi bio značajan korak naprijed. Istra je jedinstveno područje s mogućnostima za privlačenje novih investicija u turističku infrastrukturu i smještajne kapacitete, što stvara prilike za daljnji rast i razvoj. No, pred nama su i izazovi, poput klimatskih promjena koje mogu utjecati na ljetnu sezonu, ekonomske krize koje mogu smanjiti broj turista i njihovu potrošnju, te sve jača konkurencija koja može odvlačiti posjetitelje zbog povoljnijih cijena i boljih usluga. Također, postoji rizik od preopterećenja resursa i infrastrukture, što može dovesti do pada kvalitete usluge i nezadovoljstva lokalnog stanovništva. Istra je, dakle, regija puna potencijala, ali i izazova koje treba mudro adresirati kako bismo očuvali njezinu ljepotu i privlačnost.

Zaključak

Istarska županija ima mnogo potencijala za razvijanje turističke ponude oslanjajući se na svoje prirodne i kulturne resurse. Tomas istraživanje ukazuje na rastući interes posjetitelja za destinacije koje nude autentična iskustva i kvalitetnu uslugu. Tomas istraživanje omogućilo je lakše praćenje tipologije i karakteristike turista koji dolaze u Republiku Hrvatsku, te njihovih preferencija pa samim time i znanjem kojim sadržajima obogatiti turističku ponudu da bi se zadovoljili selektivni oblici turističkih usluga. Ulaganje u infrastrukturu, edukacija stručnih kadrova, promocija i strateško planiranje predstavljaju ključne korake u daljnjem razvoju turizma u Istri. Povećanje svijesti o održivom turizmu te integracija suvremenih tehnologija u promociji i operativnim procesima može značajno doprinijeti konkurentnosti Istarske županije na globalnom turističkom tržištu. Posebna pažnja treba biti posvećena očuvanju okoliša i lokalnih običaja što će dodatno obogatiti turističku ponudu i privući turiste koji traže ekološki prihvatljive destinacije. Najbitnija je suradnja lokalne vlasti, turističkih organizacija, poduzetnika i lokalnog stanovništva kako bi razvoj turizma bio u proporciji sa rastom kvalitete života lokalnog stanovništva, te je to od presudne važnosti za postizanje dugoročnog i održivog razvoja turizma. Implementacijom prethodno navedenih prijedloga i mjera turizam može rezultirati većim brojem posjetitelja ali i zadovoljstvom istih što će se pozitivno odraziti na ekonomski rast i društveni razvoj cijele Istarske županije.

Popis literature

Čabavardić, A., Turizam u Istri: od davnina do danas, Žminj: čakavski sabor, 2018

Magaš, D., Razvoj Hrvatskog turizma, Sveučilište u Rijeci, 2000

Magaš, D., Turistička Destinacija, Sveučilište u Rijeci, 1997

Gržinić, J., Uvod u turizam, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2019

Gržinić, J., Turističke atrakcije: nastanak, razvoj, utjecaji, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2020

Host, A., Priključivanje EU i Turizam u Hrvatskoj, Sveučilište u Rijeci, 2023
<file:///C:/Users/manim/Downloads/PrikljucivanjeEUiturizamuhrvatskoj.pdf>

Grgurević, O., Šmit, K., Procesi u prostoru Istarske županije u uvjetima urbane polarizacije, Zagreb: Hrvatsko geografsko društvo, 2005
<https://www.researchgate.net/publication/228691157> [Procesi u prostoru Istarske županije u uvjetima urbane polarizacije](https://www.researchgate.net/publication/228691157)

Beljo, I., Devčić K. i Gladović B., Analiza inozemne turističke potražnje RH, Sveučilište Nikole Tesle u Gospiću, Sveučilište u Šibeniku, 2021
<https://www.researchgate.net/publication/356665158> [Analiza inozemne turističke potražnje Republike Hrvatske model višestruke linearne regresije](https://www.researchgate.net/publication/356665158)

Šimková, E., Kořínková B., Obršálová K., Environmental Education of Tourists for Sustainable Tourism Development, Czech Journal of Tourism, 2024
<https://www.researchgate.net/publication/378283890> [Environmental Education of Tourists for Sustainable Tourism Development](https://www.researchgate.net/publication/378283890)

Marković S., Istraživanje zadovoljstva posjetitelja zaštićenih područja Istarske županije, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, 2019
<https://www.researchgate.net/publication/336598355> [Istraživanje zadovoljstva posjetitelja zaštićenih područja Istarske županije](https://www.researchgate.net/publication/336598355)
[Research of satisfaction of visitors to the protected areas of Istria county](https://www.researchgate.net/publication/336598355)

Tomas Hrvatska 2022/2023 - <https://www.htz.hr/sites/default/files/2023-12/TOMAS%20Hrvatska%202022%20-%202023.pdf>

<https://www.istra-istria.hr/hr/zupanijski-ustroj/upravna-tijela/upravni-odjel-za-turizam/programi-i-projekti/razvojni-projekti-u-turizmu/aktivni-turizam-istra-outdoor/>-
pristupljeno 22.7.2024

<https://www.istra.hr/hr/gourmet> - pristupljeno 20.7.2024

<https://hr.economy-pedia.com/11031568-tourism-history> - pristupljeno 15.4.2024

Popis slika

Slika 1 Veličina i struktura ostvarenog uzorka ispitivanja prema regiji.....	5
Slika 2 Veličina i struktura ispitanog uzorka prema vrsti smještaja	6
Slika 3 Veličina i struktura ispitanog uzorka prema sezoni	7
Slika 4 Zemlje porijekla turista	8
Slika 5 Dob turista.....	9
Slika 6 Generacijske skupine	10
Slika 7 Pratnja na putovanu.....	11
Slika 8 Motivi dolaska u Jadransku Hrvatsku.....	12
Slika 9 Motivi dolaska u Kontinentalnu Hrvatsku.....	13
Slika 10 Prijevozno sredstvo turista.....	14